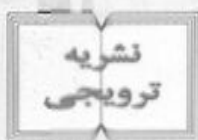

۳۱۰۲

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت ترویج و نظام بهره برداری

نشریه تحقیقی - ترویجی

تعیین تاریخ کشت و میزان بذر رقم های نخود در شرایط زارع

موسسه تحقیقات
کشاورزی دیم

نگارش :
علی سالک زمانی
کارشناس مؤسسه
تحقیقات کشاورزی دیم

انتشارات فنی معاونت ترویج

۱۳۸۸

به نام خدا

حبوب، پس از غلات دومین منبع غذایی بشر است و در بین آنها از نظر سطح کشت و میزان تولید در درجه اول قرار دارد. نخودها از دانه های خشک خوراکی می باشند که به خانواده بقولات تعلق دارند. بلور رسیده و خشک حبوب دارای ارزش غذایی زیاد و قابلیت نگهداری خوبی می باشند و یکی از مهم ترین منابع سرشار از پروتئین (۱۸ تا ۲۲ درصد) است. بر اساس مطالعه های صورت گرفته ترکیب مناسبی از پروتئین حبوب، غلات می تواند سوء تغذیه و کمبود اسیدهای آمینه را برطرف سازد. و از طرف دیگر توانایی تثبیت نیت در این گیاهان و قرار گرفتن آنها در تناوب به پایداری سیستم های زراعی کمک می کند. از جمله اهمیت نخود در تناوب با دیگر محصولات، در جلوگیری از بروز بیماری های شایع مانند بیماری پوسیدگی و پژمردگی ریشه است که در مناطق عمده تولید نخود از جمله در

شبه قاره هندوستان به خوبی شناخته شده است. ریشه های قوی و عمیق این گیاه به عنوان اندام های ذخیره ای برای گیاه محسوب می شوند. با این که نخود گیاهی یک ساله است، اما از این ذخیره برای رشد خود در فصل خشک استفاده می کند.

نخود قادر است در دانه و سببی از خاک ها رشد کند. نوع و کیفیت خاک در مناطق عمده تولید، از طیف شنی تا شنی لومی در خاک های عمیق متغیر می باشد. نخود در خاک های عمیق لومی یا لوم سیلتی رسی عاری از تمکک های با حساسیت بسیار بالا می باشد، رشد و نمو بهتری دارد. چنین خاک هایی ممکن است رطوبت رابه میزان بیش از ۲۰۰ میلی متر در یک پروفیل به عمق یک متر حفظ نمایند. گیاه نخود نسبت به خاک هایی که از نظر تهویه هوا در وضعیت نامناسبی هستند بسیار حساس می باشد. بنابراین در تهیه بستر بذور در خاک های سنگین لازم است تهویه و نفوذ پذیری خاک تأمین شود.

یکی از عوامل اصلی در کاهش عملکرد مزرعه، پوشش گیاهی ضعیف است. در این مورد کیفیت پایین بذرها، شرایط بستر بذر، یا روش کشت و بارخداهای مربوط به تنش های زنده و غیره زنده می تواند نقش مؤثری ایفا کند. استفاده از بذور با کیفیت خوب به مقدار کافی و فراهم نمودن بذور درشت، سبب

تولید گیاهان قوی تری شده و عملکرد بالایی رابه دنبال خواهد داشت. و برای دستیابی به عملکرد خوبی باید، محصول در صد سبز خوبی داشته باشد. با انتخاب تراکم مناسب بوته ضمن استفاده کامل از مواد غذایی و رطوبت، بوته های خوبی با علف های هرز نیز رقابت می کند.

در این راستا طرح بررسی و تعیین تاریخ کشت و مقدار بذر رقم های نخود در شرایط زارح به میزان ۱۰۰ و ۵۰ کیلوگرم در هکتار با دو رقم اصلاح شده پیروز و رقم محلی در منطقه شهرستان های مراغه و هشترود به اجرا در آمد. قبل از کاشت برای جلوگیری از بیماری های فاریچی کلبه بلور یا سم فاریچکس بنومیل ضد عفونی شدند. تاریخ کاشت آزمایش در اوایل بهار و به محض فراهم شدن شرایط کاشت بود. کشت نخود در مناطق دیم باید زود و به موقع صورت گیرد تا با استفاده از باران های بهار، رطوبت مورد نیاز گیاه در طول دوره رشد در خاک تأمین شود. در زمان داشت مبارزه با آفت آگرونیس صورت گرفته، لازو این حشره اکثرأ در اوایل دوره رشد و زمانی که ساقه به صورت عقی و جوان است سبب خسارت می شود. فعالیت لازو در شب صورت می گیرد و به محض طلوع آفتاب این فعالیت متوقف می شود و بارزترین نشانه حمله آگرونیس به مزارع، قطع شدن

گیاهچه از ناحیه طوقه می باشد (۴). برای مبارزه با آن از مخلوط سم سوین به میزان ۳ کیلوگرم با سبوس به میزان ۶۰-۸۰ کیلوگرم در هکتار استفاده شد. یکی دیگر از آفت های نخود هلیوتیس می باشد. این آفت بیشترین خسارت را به مزارع نخود وارد می سازد و درصد خسارت وارده گاهی تا ۹۰٪ می رسد. لارو این حشره باعث خسارت می شود، رنگ لارو سفید و کرم بوده و دارای سر سیاه می باشد و در روی لاروها چهار نوار تیره رنگ وجود دارد (۴). بهترین زمان مبارزه با این آفت، مرحله گل دادن نخود و استفاده از سم اکامت به میزان ۱/۲۵ لیتر در هکتار می باشد و در صورت نیاز تکرار سمپاشی با دیدن غوزه هایی که در حدود ۲۰ روز بعد از سمپاشی نوبت اول می باشد خواهد بود. مبارزه با علف های هرز یک بار و به صورت دستی صورت گرفت. نخود از جمله گیاهانی می باشد که قادر است ازت هوا را در غده های ریشه خود ذخیره نموده و بخش بزرگی از این ازت ذخیره شده را در طول دوره رشد به مصرف گیاه رسانیده و قسمت دیگری از ازت ذخیره شده با بقایای گیاه در خاک می ماند. لذا ۲۰ کیلوگرم اوره در هکتار و مقدار ۱۰۰ کیلوگرم در هکتار کود فسفات از نوع سوپر فسفات تربیل در موقع کاشت مصرف شد. کوددهی و کاشت با دست صورت گرفته و سپس دیسک زده شده است. برداشت نیز به

صورت دستی صورت گرفت و بیواته های هر تیمار به صورت جداگانه کوبیده و عملکرد هر تیمار توزین شد نتایج حاصله به شرح جدول زیر می باشد:

میانگین عملکرد (کیلوگرم در هکتار)

رقم های مختار بطور	سطح	میانگین
۵۰ کیلوگرم در هکتار	۲۶۰	۶۲۰
۱۰۰ کیلوگرم در هکتار	۶۰۰	۵۲۰

با توجه به جدول فوق می توان گفت که با افزایش میزان بطور رقم اصلاح شده پیروز عملکرد به میزان ۱۱۰ کیلوگرم در هکتار، کاهش یافته و برعکس رقم محلی با افزایش میزان بذر عملکرد آن به میزان ۳۰ کیلوگرم در هکتار افزایش یافته است که این میزان کمتر از عملکرد رقم اصلاح شده می باشد از آنجا که رقم اصلاح شده پیروز دارای دانه های درشت می باشد (چنانکه قبلا اشاره شد که رقم های بیادانه های درشت گیاهان قوی تری را تولید می کنند) و استفاده از نرقام اصلاح شده با تراکم مناسب پوشش گیاهی خوب را در سطح مزرعه ایجاد می نماید و پوشش گیاهی خوب باعث می شود تا گیاه بهتر از رطوبت و کود موجود در خاک استفاده نماید و عملکرد خود را بالا ببرد.

توصیه های را که می تواند برای زارعین محترم منطقه مفید واقع شود به شرح زیر می باشد:

- استفاده از نرقام اصلاح شده با میزان بذر مناسب
- تاریخ کاشت به موقع

- میزان کود آگروتیس و فلوپتیس به محققان امور کشاورزی آفت

منابع مورد استفاده:

- البقری، عبدالرشاد احمد تقی، طی گنج طی و طی
پارما ۱۳۳۶، ترجمه زراعت و اصلاح نخود.
آیینی، تقی، ۱۳۳۳، نخود از کاشت تا برداشت، مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، وزارت کشاورزی.
گامی نام، ۱۳۳۶، زراعت حیوانات، معاونت امور زراعت، وزارت کشاورزی.
گامی کوچکی، عرفان و محسن، سازمان اول، ۱۳۳۳، زراعت حیوانات، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.